

توسعه‌های عاشورا

(مجموعه گفتگو)

جمعی از نویسندگان
به کوشش احمد رضا دودشاهی

کتابخانه

عنوان و نام پدیدآور: تفسیرهای عاشورا / نویسندگان به ترتیب حروف الفبا سیدسجاد ایزدهی [و دیگران]
 به کوشش احمد رضا دردشتی.
 مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، انتشارات، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری: ۱۳۹ ص:؛ ۱۴×۲۱ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۷۷-۵۸-۶
 یادداشت: نویسندگان به ترتیب حروف الفبا سیدسجاد ایزدهی، رضا رمضانی گیلانی، احمد رهدار، عبدالله محمدی.
 یادداشت کتابخانه: ص: [۱۳۷] - ۱۳۹.
 عنوان دیگر: مجموعه گفتگو.
 موضوع: عاشورا -- خطابه -- تعلیقات تاریخی
 Tenth of Muharram -- History -- Events, inventions, etc
 شناسه افزوده: دردشتی، احمد رضا، ۱۳۵۲- گره‌آورنده
 شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه انتشارات
 رده بندی کنگره: ۴۱/۷۶B۱
 رده بندی دیویی: ۹۵۳۴/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۲۲۱۰۰

تفسیرهای عاشورا (مجموعه گفتگو)

نویسنده: جمعی از نویسندگان به کوشش احمد رضا دردشتی
 تهیه کننده: مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات (حوزه های علمیه)

نشانی الکترونیک: www.pasokh.org

ناشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه های علمیه

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۷۷-۵۸-۶

۱۸۷

این اثر با حمایت دبیرخانه حمایت از طرح های پژوهشی، معاونت پژوهش، حوزه های علمیه منتشر شده است.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
گفتار اول: شاخصه‌ها و مؤلفه‌های هرمنوتیکی تفسیر جامع‌نگر حادثه عاشورا.....	۱۳
معناشناسی واژه هرمنوتیک.....	۱۴
پیدایش هرمنوتیک فلسفی.....	۱۷
نسبت سنجی ما با دانش هرمنوتیک.....	۲۰
هرمنوتیک فهم تاریخی.....	۲۲
انواع پیش‌فرض‌ها و نقش آن در تفسیر.....	۲۳
پیش‌داوری‌های بایسته.....	۲۴
پیش‌داوری‌های شایسته.....	۲۵
پیش‌داوری‌های نبایسته.....	۲۷
تفاوت استنتاج متن با تفسیر به رأی.....	۲۸
دیدگاه برگزیده در مسئله پیش‌فرض‌ها.....	۳۰
تشکیکی بودن فهم.....	۳۱
سنخ‌شناسی پیش‌فرض‌های کلامی.....	۳۲
مبانی و اصول منطق تفسیر تاریخی.....	۳۴
مهم‌ترین پیش‌فرض تفسیری عاشورا.....	۳۵
نقش علوم جدید در فرایند تفسیر عاشورا.....	۳۷

۳۹	اصول و روش تطبیق تاریخی در تفسیر عاشورا.....
۴۲	شاخصه‌ها و مؤلفه‌های تفسیر جامع‌نگر عاشورا.....
۴۹	گفتار دوم: بررسی تاریخی زمینه‌ها و عوامل تحول در تفسیرهای عاشورایی.....
۴۹	سرّ اهمیت حادثه عاشورا.....
۵۰	جامعیت ارزشها.....
۵۱	جامعیت عناصر.....
۵۵	غلبه وجهه مصیبت حادثه عاشورا بر وجهه تاریخی.....
۵۷	عاشورا به مثابه یک راز تاریخی.....
۵۸	عاشورا و هویت تاریخی - فرهنگی شیعه.....
۶۰	عاشورا عامل همگرایی اسلامی - انسانی.....
۶۲	علل تکثر تفسیرهای حادثه عاشورا.....
۶۷	گونه‌شناسی تفسیرهای حادثه عاشورا.....
۶۹	عاشورا تبلور عرفان اجتماعی.....
۷۱	تفاسیر عاشورا؛ تکثر یا تشکیک؟.....
۷۲	عاشورا، مبدأ حرکت‌های انسانی است.....
۷۳	عاشورا و هدایت‌بخشی اهداف انسانی.....
۷۹	گفتار سوم: بررسی، نقد و آسیب‌شناسی تفسیر عرفانی عاشورا.....
۷۹	معناشناسی تفسیر عرفانی عاشورا.....
۸۱	عرفان فردی و عرفان جمعی.....
۸۲	منظرگاه‌های تفسیری عاشورا.....
۸۲	جامعیت حادثه.....
۸۴	بعد هدایتی و جامعیت امام(ع).....
۸۵	سرّ تکثر تفسیرهای حادثه عاشورا.....
۸۷	منظرهای گوناگون در تفسیر عرفانی حادثه عاشورا.....
۹۲	نقد تفسیر عرفانی شبه‌مسیحی از حادثه عاشورا.....
۹۴	نقد تقلیل‌گرایی در تفسیر حادثه عاشورا.....
۹۷	آسیب‌شناسی تفاسیر عرفانی حادثه عاشورا.....
۱۰۲	شاخصه‌های تفسیر جامع‌نگر از حادثه عاشورا.....

مقدمه

حادثه عاشورا جان‌سوزترین و در عین حال عبرت‌آموزترین و درس‌آموزترین حادثه در تاریخ اسلام است. این واقعیت که امت مسلمان، در فاصله کمتر از پنجاه سال پس از رحلت پیامبر خود، نوه عزیز و محبوب او و یاران و فرزندان او را به فجیع‌ترین شکل ممکن به قتل رسانده و اهل و عیال او را شهر به شهر و کوچه به کوچه چون اسیران خارجی بگردانند، آن نوعی دگرگونی و پسرفت عمیق و گسترده در ارزش‌های جامعه آن روز حکایت می‌کند و برای امت اسلامی در هر زمان و همه امت‌ها و ملت‌ها جای بسی تأمل و عاقبت‌نگری است.

حرکت امام حسین علیه السلام از مدینه به مکه و از آنجا تا کربلا و رقم خوردن حادثه عاشورا همواره از زوایا و ابعاد گوناگون بررسی و مطالعه شده است. تحلیل و تفسیر حرکت حسینی در طول تاریخ برای دوست و دشمن اهمیت و جاذبه خاصی داشته است. حادثه عاشورا حادثه‌ای است که سویه‌ای جهان‌شمول و فراتاریخی یافته و از همان مقطع شکل‌گیری تاکنون همواره موضوع پژوهش‌ها و مطالعات عمیق و گسترده قرار گرفته است. در این قریب چهارده قرن که از آن واقعه می‌گذرد، دوست و دشمن با رویکردها، مبانی، انگیزه‌ها، اهداف و روش‌های مختلفی به این واقعه نگریسته و تحلیل‌های مختلف و حتی متضادی از آن ارائه کرده‌اند. خود امام حسین علیه السلام اولین مفسر و

تحلیل‌گر حرکت خویش بوده و در مواقع مختلف کوشیده تا معنا و مقصود اصلی حرکت خود را تبیین کند؛ با این وجود، به سبب اهمیت شخصیت امام و آثاری که حرکت او در تاریخ اسلام و جهان ایجاد کرده، دیگران نیز تلاش کرده‌اند از ابعاد گوناگون سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، عرفانی و فقهی این حادثه پرده برداشته و عمق حادثه را بیش‌تر و بیش‌تر بکاوند. هرچند به صورت کلی می‌توان این تحلیل‌ها را در دو دسته مغرضانه و حقیقت‌جویانه دسته‌بندی کرد، اما این دسته‌بندی ارزشی، تبیین‌روشنی از چند و چون تفاسیر عاشورایی به دست نداده و برای آینده چراغی را نمی‌افروزد.

با پدید آمدن جهان مدرن و سر بر آوردن نظریه‌ها و رهیافت‌های تازه به جهان و انسان و نیازها و ارزش‌های انسانی، به تحلیل‌ها و تفسیرهای متفاوت و تازه‌ای از عاشورا نیاز شد و به همین سبب برخی از تحلیل‌گران با مبنا قرار دادن تحولات علمی و اجتماعی مدرن کوشیدند تا تفسیرهای جدید و روزآمدی از حادثه عاشورا و نگرش سیاسی-اجتماعی امام حسین (ع) ارائه کنند.

اگرچه تحلیل‌های متنوع و متکثر از عاشورا به خودی خود امری طبیعی و حتی ارزشمند به حساب آمده و در شخصیت جامع امام حسین (ع) و جامعیت قیام او ریشه دارد، اما در عمل و به علت فقدان مباحث فراتفسیری و روش‌شناختی، با نوعی آشفتگی و تشتت در عرصه تفسیر و فهم حادثه مواجه بوده‌ایم.

عاشورا حادثه‌ای صرفاً تاریخی نیست که تنها نیازمند تبیین و تحلیل چرایی و چگونگی رخداد باشد، حادثه عاشورا منبع الهام و معنا و انگیزه برای امت اسلامی و همه آزادگان جهان است و به همین سبب تفسیرهای کاملاً متضاد و متفاوت از این حادثه می‌تواند از عبرت‌گیری و درس‌آموزی آن بکاهد. از این‌رو ضرورت بازاندیشی در رویکردها، خاستگاه‌ها، انگیزه‌ها،

اهداف و روش‌های تفسیری در بررسی، نقد و آسیب‌شناسی تفسیرهای عاشورایی به وضوح احساس می‌شود.

این کتاب که مجموع چهار مصاحبه و گفتگو با صاحب‌نظران در حوزه مطالعات تفسیری عاشورا است، تأملات تازه‌ای در این باره و باب جدیدی را در حوزه مطالعات عاشورایی ارائه کرده است. گفتار اول مصاحبه با استاد حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالله محمدی، رئیس انجمن فلسفه و معرفت‌شناسی حوزه‌های علمیه با موضوع «شاخصه‌ها، مؤلفه‌ها و ملاحظات هرمنوتیکی تفسیر جامع‌نگر حادثه عاشورا» است؛ موضوع گفتار دوم «بررسی تاریخی زمینه‌ها و عوامل تحول در تفسیرهای عاشورایی» که توسط حجت‌الاسلام والمسلمین احمد رهدار، عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم، ارائه شده است. در گفتار سوم مصاحبه با آیت‌الله رضا رمضانی گیلانی، دبیر کل مجمع جهانی اهل بیت علیهم‌السلام با موضوع «بررسی، نقد و آسیب‌شناسی تفسیر عرفانی عاشورا» و در گفتار چهارم مصاحبه با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدسجاد ایزدهی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با موضوع «بررسی، نقد و آسیب‌شناسی تفسیر سیاسی حادثه عاشورا» به شما تقدیم شده است.

در این مجال لازم است از اساتید بزرگوار حاضر در گفتگو و همه کسانی که در آماده‌سازی این اثر نقش داشته‌اند خصوصاً محقق محترم جناب آقای احمد رضا دردشتی که پیگیری، انجام گفتگوها و تدوین این اثر با همت و تلاش ایشان بوده است، صمیمانه تقدیر و تشکر نماییم.

مرکز مطالعات و پاسخ‌گویی به شبهات

حوزه‌های علمیه